

E unul din „patriarhii” etnografiei românești, și... nu din cauza vârstei; e citat de fiecare student care își face licența în etnologie; pentru locuitorii Sighetului, va rămâne mereu „directorul muzeului”; pentru noi, etnografii, etnologii, muzeografii, referenții culturali din generațiile mai tinere, e fondator de școală; e exemplul de rigoare științifică: mărturie stau zecile de articole, studii, materiale publicate despre arhitectura vernaculară maramureșeană, despre tradițiile încă bine conservate ale zonei, despre, cum se zice sintetic, „oameni și locuri” din Maramureș; e prieten și sprijin pentru românii care trăiesc dincolo de malul râului care-i secționează orașul în care locuiește de când se știe, Tisa, după ce i-a văzut sub diverse ocupații; e prieten cu Gail Kligmann... motiv pentru care, noi, toți, îl invidiem colegial; e soțul etnografului Ioana Dăncuș, draga noastră colegă de o sensibilitate aparte; e un european cu proiecte europene cu mult înainte de a se inventa „programele de aderare”, „globalizarea”, „cofinanțarea” sau „programele multianuale”; a înțeles pericolele globalizării și uniformizării culturale mult înainte ca noi, cei mai tineri, să o fi citit, teoretizată, de sociologii europeni; a practicat „etnologia de urgență” cu câteva decenii înainte ca acest concept să fie impus etnografilor de teren români.

Simplu, e Mihai Dăncuș. Pentru mine – Mihai; onoarea maximă! Ce emoții am avut când încă mă mai bălbâiam în ale etnologiei iar el mi-a spus, direct: - Camelia dragă, spune-mi Mihai, iar ei spune-i Ioana. Waww, aș exclama eu, neprotocolar, acum, dar atunci nu mi-am încăput în piele de mândrie că Mihai Dăncuș m-a remarcat!

În fine, pentru noi toți e o figură emblematică aproape... cinematografică: Dăncuș. Mihai Dăncuș.

M-am gândit, când m-a îmbrățișat cu drag (am simțit asta netăgăduit) la ultima conferință ASER de la Baia Mare: oare cum e să acoperi cu numele tău o jumătate de secol de cultură? Ei? oare te simți ca un patriarh, oare mai ai neîmpliniri, oare simți cum te învăluie mândria faptului împlinit?

Indiscutabil, colegul nostru are o anvergură națională cu deschideri europene; portretul lui se confundă cu conturul Maramureșului. A demarat proiecte locale, regionale, naționale și europene, e cel mai bun cunoscător al satelor maramureșene și am credea că e cu adevărat ceea ce se cheamă „un specialist”.

Eram elevă când Mihai Dăncuș scria *Zona etnografică Maramureș* (1986); am înțeles mult mai târziu că pentru regimul comunist era maximum-ul credit științific acordat unui cercetător, dar și o capcană abil întinsă de activistul de la minister: trebuia să știi să te strecuri prin furcile caudine ale cenzurii și să scrii adevăruri istorice sau să susții realități etnografice nu întotdeauna bine digerate de regim; dar muzeograful Dăncuș a știut să facă slalom printre crevasele politicului și să spună despre Maramureș exact ceea ce era nevoie să fie rostit răspicat: că are o identitate etnografică atât de pregnantă încât

renumele de „țară” este cu prisosință acoperit, că zestrea sa culturală este unică în România și că e susținută mai ales de țăranul maramureșean simplu, dintr-o bucată, de arhitectura vernaculară și de sărbătorile asumate spiritual, indiferent de presiunile epocii. E o carte de căpătâi fără care nici un etnograf, vreodată, nu va putea scrie ceva coerent despre Maramureș.

Dacă am învățat ceva de la Mihai Dăncuș și de la personalitatea sa proteică, acel lucru a fost rigoarea științifică; atunci când, în urmă cu mai bine de două decenii – pentru că, între timp, și eu am trecut la „seniori”... - mi-am început cercetările în satele sălăjene, la colocviile și simpoziunile noastre te duceai cu o „contribuție științifică”; acum, la asemenea manifestări științifice se citesc „comunicări”, „materiale”, „texte”, „referate”, „eseuri”, „lucrări”. Colegul nostru de la Sighet nu a abdicat însă niciodată de la ceea ce se numește o „contribuție științifică”, cea care, acum, a devenit o rară avis; adică avea întotdeauna de comunicat ceva argumentat, solid cercetat, bine articulat și cu un impresionant caracter de noutate și originalitate. Bucățița aceea mai mică sau mai mare studiată de el temeinic și cu deplină responsabilitate, era literalmente o „contribuție” la știința etnografiei românești. Cercetarea riguroasă a referențialului – biserică maramureșeană, casă țărănească, tradiție de Crăciun sau orice alt subiect legat de valorile patrimoniale ale zonei – i-a creat o aură de specialist de excepție.

Firesc, cele mai multe volume au ca punct de pornire spațiul lui favorit, Maramureșul istoric, cu o focusare țintită pe subiectul cel mai drag: patrimoniul Muzeului Satului Maramureșean. Un muzeu construit și ideatic, și concret, „după chipul și asemănarea” modelului, satul tradițional maramureșean, cu toate formulele sale de întemeiere. Nu cred să fi rămas vreun subiect neabordat din etnografia și folclorul zonei, iar volumele, articolele și studiile publicate fundamentează monografic o cercetare amplă, completă și complexă a arealului, model pentru orice abordare de tip monografic.

Mare noroc a avut Mihai Dăncuș să se nască tocmai în Maramureș și să poată vorbi „de acasă” despre un asemenea fascinant și irepetabil subiect etnografic; dar mare noroc a avut și Maramureșul cu un asemenea cercetător neobosit, cu o deschidere antropologică avant la lettre, cu o memorie a locurilor absolut de invidiat și cu o determinare ce l-a făcut model pentru noi toți, generația următoare de etnologi!

Se spune că e socotit un om împlinit cel ce a ridicat o casă, a făcut un copil sau a sădit un pom; Mihai Dăncuș nu doar că le-a făcut pe toate, dar le-a dat tuturor acestora un nume, cum ar zice Marin Sorescu; și pentru că „trebuiau să poarte un nume”, li s-a zis Muzeul Satului Maramureșean; înțelegem atunci că cel care construiește o casă e un om, dar cel care construiește un muzeu, e un titan.

Respect, Mihai Dăncuș!